

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 16

19 april 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Wat doen wij na drie jaar kolonelsbewind (1967-21 april 1970)

Op 21 april, dus veertien dagen vóór wij onze bevrijding vieren, herdenken de Grieken de dag waarop drie jaar geleden de kolonels de macht in handen namen. De journalist Frans van Hasselt is één van de mensen, die er voor heeft gezorgd, dat wij weten wat er in Griekenland is gebeurd. Hij is één van de beste kenners van het huidige Griekenland. Hij woonde jarenlang in Athene totdat hij moest wijken voor de kolonels. In deze drie jaar heeft hij geschreven over en geprotesteerd tegen het huidige regime. Wij vroegen van Hasselt of hij van mening was dat zijn werk in deze drie jaar zin heeft gehad of dat hij vindt, dat het is mislukt.

Van Hasselt: Ik zou niet willen zeggen, dat mijn werk over de hele linie mislukt is. Door het regelmatig schrijven over de toestanden in Griekenland zijn anderen en ik er toch zeker in geslaagd om velen er van te overtuigen, dat de huidige situatie in Griekenland geen alternatief biedt voor de problemen waar men in West-Europa mee zit. Natuurlijk is het zo, dat het voor de Grieken niet teveel heeft betekend. Zij zitten nog steeds in hetzelfde schuitje als drie jaar geleden. Er treedt een soort moeheid op en Mevrouw Vlachou heeft gelijk wanneer zij vorige jaren reeds zei: „Het gekke is, dat hoewel de kranten steeds over Griekenland blijven schrijven en de mensen er steeds over blijven lezen, er verder niets gebeurt. Daaruit blijkt dat de invloed van de pers minder groot is, dan ik wel eens heb gehoopt. De mensen lezen de krant blijkbaar als een boek; ze vinden het interessant, maar ze trekken er eigenlijk geen consequenties uit.”

In West-Europa hebben wij in toenemende mate te maken met de, wat men zou kunnen noemen, „permissive society”, een maatschappij die er van uitgaat dat alles moet worden toegestaan zolang niet is gebleken, dat het voor die maatschappij schadelijk is. De Griekse ko-

lonels zijn daar nu op tegen en zij beschouwen hun regime als een reactie tegen de permissive society. Men zou Griekenland kunnen beschouwen als een proeftuin van regressie.

Ik geloof, dat we er wel in geslaagd zijn de mensen er van te doordringen, dat zo'n proeftuin geen aantrekkelijk object is, zelfs hen die kankeren tegen alle toestanden in West Europa w.o. het bezetten van universiteiten door langharige jongens. Als men deze mensen vraagt of ze dan een kolonelsregime willen, dan zeggen ze daarop van harte „nee”, dat natuurlijk niet.

Nu is het wel zo dat er bepaalde gevarenczones zijn zoals een land als Italië dat echt wel rechtstreeks bedreigd wordt door een dergelijke ontwikkeling. Maar ik geloof toch ook weer dat de kans dat iets dergelijks overspringt naar Italië iets minder groot is geworden door het feit dat wij daar over zijn blijven schrijven en dat we hebben aangetoond dat het geen aantrekkelijk alternatief is.

Dat effect van de publiciteit over het kolonels-regime is dan erg leuk voor ons, maar wat hebben de Grieken daar zelf aan? Wat ziet u als perspectieven voor de ontwikkeling in Griekenland?

Ja, u hebt gelijk, de Grieken zijn er na drie jaar nog nauwelijks iets mee opgeschoten, maar het is wel opvallend — ik meen het tenminste te bespeuren — dat er toch ook nog niet in Griekenland iets is gegroeid als een stemming van cynisme, zo van „ach, ze laten ons helemaal aan ons lot over”. Want u moet ook niet vergeten dat de publiciteit die er in West Europa is over de Junta, niet alleen maar ons ten goede komt, die komt ook de Grieken ten goede. En het fenomeen, dat de Grieken ook naar buitenlandse radiostations luisteren, neemt naar het schijnt nog steeds toe en dan denk ik nog niet in de eerste plaats aan de B.B.C. maar aan zo'n uitzending elke avond en urenlang in

Op 25 april is in Amsterdam de vierde discussiedag, van een uur 's middags tot een uur of vijf in Krasnapolsky

het Grieks van radio Keulen en radio Parijs, die vorig jaar uitgevallen is, maar nu weer in de lucht is. Daar wordt zo intensief naar geluisterd dat je niet kunt zeggen dat de Grieken als volk geïsoleerd zijn. Dus zolang de Junta echt maar geïsoleerd blijft, is dat een hoopvol teken, ook voor de Griekse meerderheid die zich steeds bewust blijft van het feit dat hun bewind een minderheidsregime is.

Dus naar uw mening is voor de meerderheid van de Grieken dit regime nog niet een vanzelfsprekende zaak.

Nee, een vanzelfsprekende zaak is het net zo min als drie jaar geleden. Ik ben er natuurlijk zelf nu al jaren weg, maar ik krijg uit allerlei berichten toch de indruk dat de Junta niet gemakkelijker zit dan drie jaar geleden. Alleen is er dus dit fenomeen dat ze nu al drie jaar zitten, maar dat dit geleid heeft tot een gemakkelijker positie, zo van „laat maar waaien, we hoeven niet meer bang te zijn”, dat zit er niet in.

Buiten Griekenland zijn er mensen die proberen de publieke opinie te mobiliseren tegen de kolonels, tegen de economische en de militaire banden en bondgenootschappen, zoals de NAVO, die het Griekse regime in het zadel houden. Is dat nu geen ongelijke strijd?

Mr. J. H. Smeets van het Nederlands Comité „Vrij Griekenland”: De strijd is eigenlijk nog veel ongelijker. Griekenland is niet in de eerste plaats een NAVO-belang, maar een Amerikaans belang en daarom is het aan de andere kant een Europees probleem. En het zou ook eigenlijk een NAVO-probleem behoren te zijn omdat de NAVO stelt: bepaalde, misschien Europees te noemen, waarden hoog te houden. Er is van vele kanten geprobeerd om direct na de uittreding uit de Raad van Europa, de NAVO hier in te schakelen. Maar de meeste regeringen, behalve de Scandinavische, hebben pertinent geweigerd deze weg in te slaan, terwijl het toch voor de hand ligt — en ik dacht dat hier een taak voor de NAVO zou kunnen liggen — dat de NAVO-bondgenoten Amerika er bij herhaling op moeten wijzen, dat Griekenland in de NAVO onder een totaal valse vlag vaart en dat de NAVO, met een dergelijke bondgenoot, niet meer valt waar te maken, in het bijzonder niet voor de jongere generatie. Het is misschien een hopeloze opgave maar Amerika is ook niet één Amerika en ik denk daarbij aan bepaalde senatoren op wie een beroep zou kunnen worden gedaan om deze Pentagonlijn — want dat is het geloof ik wel — ten opzichte van Griekenland te doorbreken teneinde dan te komen tot een meer acceptabele NAVO-bondgenoot. Ik dacht dat de NAVO alleen langs dié weg zijn gezicht zou kunnen redden.

De Heer Smeets vindt het in ieder geval wel nuttig om door te gaan met de activiteiten van het Griekenlandcomité?

Als ik zo de geschiedenis van drie jaar overzie zou ik met de Oostenrijkse satiricus Karl Krauss willen zeggen: „Man kann die Welt nicht helfen, man kann nur beschreiben wie sie untergeht.” Waarmee ik wil zeggen dat het inderdaad allemaal bijzonder weinig lijkt te hebben geholpen. Aan de andere kant, u vraagt of het zinvol is om door te gaan. Ik geloof dat we wel moeten doorgaan en niet in de eerste plaats omdat het zinvol is, want in hoeverre bepaalde acties een zinvol effect kunnen sorteren, durf ik op dit moment niet meer te

zeggen. Maar ik geloof dat we eigenlijk een morele verplichting hebben om door te gaan ten behoeve van de Grieken zelf die er ettelijke malen duidelijk blijk van hebben gegeven dat zij van Europa nog steeds steun en hulp, solidariteit, respect en eerbied voor hun eigen optreden verwachten.

Wat zou er dan gedaan kunnen worden aan acties die meer dan een, laat ik zeggen, symbolisch effect hebben?

Ik denk daarbij in de eerste plaats aan een actie ten behoeve van de Griekse illegale pers en dat zeg ik niet omdat wij nu toevallig met zo'n actie bezig zijn, maar dat zeg ik om de redenen die ons tot deze actie gebracht hebben. U zult zich herinneren dat vrij kort na de bezetting van Nederland door Duitsland in 1940 al de eerste illegale bladen in de meeste primitieve vormen zijn verschenen om later uit te groeien tot de bladen die de oorlog overleefd hebben. En u zult zich ook herinneren hoe deze bladen, primitief of al meer uitgewerkt, de mensen tot steun zijn geweest en geholpen hebben bij hun morele weerstand tegen de Duitse bezetting, tegenover het Duitse regime toendertijd. In diezelfde periode heeft Colijn gezegd dat, naar menselijke berekening, Duitsland die oorlog zou winnen. En het is dankzij die illegale bladen en blaadjes dat de burgerbevolking trouw is gebleven aan bepaalde idealen die nu niet bepaald parallel liepen met de Duitse idealen. En ik geloof dat men dat ook in Griekenland wil en verlangt en wanneer het inderdaad juist is dat we de zaken op een langere termijn moeten bezien en dat een spoedige bevrijding van het juk van de kolonels er niet in zit, moeten die mensen in elk geval op deze manier worden gesteund. Want er is pas in werking getreden een nieuwe perswet die ogenschijnlijk de pers vrijlaat, maar die in wezen neerkomt op een geweldig zware verantwoordelijkheid voor de journalisten en die practisch geen mogelijkheid voor vrije informatie meer laat. U hebt het kunnen zien bij

Kerkelijk en niet-kerkelijk op één kussen...

Het Humanistisch Verbond organiseert in samenwerking met het interkerkelijk georiënteerde vormingscentrum Den Alerdinck een weekend-ontmoeting op 9 en 10 mei 1970 in huize De Vuurslag in Joppe (bij Deventer). Het zal dan gaan over de vragen en mogelijkheden van het gemengde huwelijk. Verloofde en gehuwde paren, waarvan de ene partner niet-kerkelijk en de andere kerkelijk is, zullen samen hun problemen bespreken. Gesprekspartners op deze contactbijeenkomst zijn mevrouw P. C. Hienekamp (Humanistisch Verbond, Naarden), de heer H. B. Kroon (r.k. pastor onder gemengd huwenden te Sneek), de heer J. Koops (konsulent humanistische vorming in Zutphen) en Joh. Bijlefeld (kursusleider Den Alerdinck).

De inleidingen en gesprekken zullen vooral gaan over de vraag of een gemengd huwelijk in deze tijd kansen biedt voor een intensievere huwelijksbeleving dan wel of een levensbeschouwelijke „menging” storend op het huwelijk inwerkt. Ook komt het probleem van de opvoeding aan de orde.

De kosten bedragen f 16,50 per persoon. Voor opgave en inlichtingen: Den Alerdinck, post Laag-Zuthem (Ov.), tel. 05290-284.

het proces tegen de redacteurs van het Griekse dagblad Ethnos waarbij straffen zijn gevallen tot vijf jaar. De Grieken zijn voor wat betreft hun vrije informatie dus volledig afhankelijk van illegale pers en buitenlandse bronnen. En ik geloof dat wij goed werk zouden doen — of het zinvol is laat ik buiten beschouwing — in ieder geval werk dat door de Grieken bijzonder zou worden gewaardeerd wanneer wij deze illegale pers zoveel als mogelijk zouden willen steunen.

Als ik het goed begrijp leidt u de noodzaak om bepaalde activiteiten te ondernemen af van de vraag die daarvoor bestaat bij de Grieken.

Ja, dit hebt u inderdaad goed gezien en ik kan dit nader toelichten. U hebt waarschijnlijk gevolgd het proces tegen de vijfendertig, daarna vierendertig beklaagden in Athene, dat vorige week is afgesloten en waarbij de Griekse verdachten zich uitermate moedig hebben gedragen. Zonder iets aan die moed af te doen geloof ik zeker — en dat blijkt duidelijk uit alle krantenverslagen — dat ze zich er met name op hebben gericht dat hun houding in het buitenland bekend zou worden, dat wij de sympathie voor hen en hun strijd zouden houden en ons daarmee solidair zouden verklaren. Wanneer je sommige getuigenverklaringen leest, wanneer je verklaringen van verdachten leest, dan is het alsof daarin — het is eigenlijk roerend — steeds doorklinkt: „Mensen in West Europa help ons toch, heb toch belangstelling voor waar wij voor vechten.”

Heeft u enig idee wat het bereik op dit moment is van de illegale pers?

Ik kan daar niet veel concreets over zeggen, in de stad zal dat groter zijn dan op het platte-

land, want de mogelijkheden zijn daar natuurlijk veel ruimer, maar nog belangrijker dan het bereik is dat de Grieken, de democratische Grieken, weten dat deze illegale pers van hen vanuit het buitenland wordt gesteund op basis van volkomen vrijwilligheid. Daarbij moet u niet vergeten dat de communicatiemogelijkheden zoveel groter zijn en dat het mogelijk is om bij voorbeeld via een buitenlandse zender de Grieken te laten weten dat er een actie wordt ondernomen ten behoeve van hun eigen illegale pers. En dit is ook al gebeurd; dit is over een buitenlandse radiozender uitgezonden. Dan krijgen ze weer, wat ik zoëven bedoelde, dat gevoel van solidariteit met ons in West Europa. Want u kunt zich moeilijk voorstellen hoe zwaar deze solidariteit, deze verbondenheid met West Europa weegt voor Griekenland dat ten slotte, laat ons zeggen, pas anderhalve eeuw uit de handen van de Turken is.

We kunnen alleen maar raden naar wat er aanstaande woensdag in Griekenland zal gebeuren. Zal het verzet een spectaculaire actie ondernemen, zullen de kolonels weer proberen om iets van hun prestige terug te winnen door bij voorbeeld een bekende gevangene vrij te laten, zonder enige afbreuk te doen aan hun eigenlijke machtspositie. In Amsterdam wordt woensdagavond een demonstratieve bijeenkomst gehouden in de Westerkerk. Verder roepen wij u graag op om deel te nemen aan de actie tot steun aan de Griekse illegale pers; een concrete en belangrijke vorm van solidariteit. Ook wellicht een zinvolle manier om alvast onze bezetting en onze bevrijding te herdenken. Uw bijdrage is welkom op postgiro 482200 ten name van penningmeester Hulp aan Griekenland, Amsterdam.

Amnesty International voert actie

Binnenkort is het vijftienvijf jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. De bevrijdingsfeesten zullen volgens een verklaring van de minister-president in het teken staan van de leuze „Vrijheid, ook voor de ander”. Dit om de jonge generatie ervan te doordringen, dat tolerantie de basis van de democratie is.

De leuze is echter ook zó op te vatten: vrijheid, ook voor hen, die wegens hun overtuiging gevangen zitten.

Amnesty International werkt sedert 1961 in 700 groepen voor de vrijlating van ongeveer 2000 gevangenen. Ze schrijven brieven aan regeringsautoriteiten en sturen in nood verkerende gezinnen van gevangenen hulp.

Er wordt niet gekeken naar de politieke of godsdienstige richting van de gevangenen. Er worden acties gevoerd voor gevangenen in communistische landen, in Westerse landen en in landen van de Derde Wereld.

Juist deze politieke onpartijdigheid maakt, dat Amnesty International in veel landen nog een zekere entree heeft, zij het dat de autoriteiten de aandacht van Amnesty zacht gezegd onprettig vinden.

Tot eind 1969 zijn ruim 2200 van de 6000 geadopteerde gevangenen vrijgekomen.

Amnesty International wil een actie voeren, om er de aandacht op te vestigen, dat nog duizenden schuldloos gevangen zitten.

Het motto van deze actie is: BETER U VOOR HEN, DAN ZIJ VOOR U!! (waarmee we

willen zeggen: wees toch blij, dat wij aan het werk mogen gaan voor de vrijlating van deze gevangenen, en dat zij ons niet hoeven te bevrijden zoals in 1945 !).

De volgende activiteiten zullen plaatsvinden: Op vele plaatsen zullen de mensen op de actie geattendeerd worden — pers, radio en t.v. hebben reeds interesse getoond; enkele hebben Amnesty al zendtijd in programma's toegezegd — er wordt een grammofoonplaat gemaakt voor Amnesty, die o.a. in kraampjes op straat ten gehore gebracht en verkocht zal worden — de verklaring van de rechten van de mens, waarop het werk van Amnesty International is gebaseerd, zal gedrukt en hopelijk goed verkocht worden, evenals een brochure over het werk van Amnesty International — op vele plaatsen in het land zal gelegenheid zijn een gevangene een groet te zenden; het belang hiervan moet niet onderschat worden: een gevangene weet dan, dat hij niet vergeten wordt — het plaatsen van collectebussen op belangrijke punten.

Vooraf voor dit laatste roepen wij ieders hulp in.

Wilt u ons en de vele gevangenen a.u.b. helpen. Graag een briefkaartje naar onderstaand adres of een telefoontje naar 736869 in Amsterdam. Iedere belangstellende kan mee doen. Meldt u bij Amnesty International, p/a Prins Hendriklaan 21, Amsterdam.

Informatie

„De jonge radicalen verzetten zich tegen de structuur van de Amerikaanse samenleving die de welgestelden meer bevoordeelt dan de armeren. In Texas, bijvoorbeeld, ontvingen de boeren (2,1 percent van de bevolking van die staat) ongeveer een miljard gulden aan subsidies voor het niet verbouwen van produkten op hun land. De armen van die staat (bijna 29 percent van de bevolking) kregen daarentegen 28 miljoen gulden uitgekeerd in voedsel (de regering geeft jaarlijks iets minder dan 1 miljard gulden uit aan het opslaan van agrarische overproductie).

„De achtergrond van deze schrille contrasten is te zoeken in een curieuze puriteinse filosofie — afkomstig van de eersten die Amerika bevolkten — die aan zoveel Amerikaanse opvattingen ten grondslag ligt. Deze filosofie werd door William O. Douglas, een van de meest progressieve leden van de Hoge Raad, in zijn boekje „Punten van Rebelle” omschreven als: „De puriteinse ethiek dat vlijt en hard werken iedereen aan de top van de samenleving doet belanden.” Douglas zegt dat deze redenering een groot deel van het denken van Amerikanen heeft bepaald en verantwoordelijk is voor de traagheid waarmee het land zich bezighoudt met zulke problemen als de honger en de ghetto's van de grote steden.

Een recent artikel van Robert Sherill in „The New York Magazine” raakt een ander aspect van ditzelfde fenomeen: „De lokalen van de wetgevers en de afdelingen van de regering worden op ieder niveau bevolkt door mensen, die geloven dat iedereen die honger lijdt en hulp zoekt een schooier is.” Sherill zegt dat een statistisch onderzoek heeft uitgewezen dat ongeveer één procent (50.000) van de 7½ miljoen mensen die een minimale toelage van de regering kregen, bestempeld kan worden als „parasieten”. Maar, zegt hij, niettemin geloven de meeste politici nog steeds dat iemand die honger lijdt, tekort komt omdat hij een zondaar is en een nietsnut.”

Inderdaad is een van de meest gehoorde argumenten in Amerika, wanneer dit probleem ter sprake komt: „Ik heb er zelf hard voor moeten werken om te bereiken wat ik bereikt heb, en in dit land kan iedereen hetzelfde doen als hij maar wil.” Deze gedachtengang is zo geworteld in de Amerikaanse mythologie, en tegelijkertijd ook zo nauw verweven met het geheiligde „free enterprise”-systeem (wat in werkelijkheid meestal neerkomt op de regel dat iedereen zijn eigen boontjes moet kunnen doppen), dat de radicalen die met deze redenatie willen breken voor een bijna onoverkomelijke opgave staan.

Hun frustraties zijn dan ook vooral het gevolg van deze mentaliteit. De revolutie waarin Amerika zich bevindt, is in de eerste plaats gericht tegen de heersende nationale filosofie. Het doel van de revolutie schrijft William O. Douglas, „is niet om het technologische regime te vernietigen. Het is om het bestaande systeem menselijker te maken, om de machine ondergeschikt te maken aan de mens, en om ruimte te laten voor de bloei van een samenleving waarin iedereen tot zijn recht kan komen en gerespecteerd kan worden.”

Hij zegt verder: „Het protest waarvan wij getuige zijn, is de herbevestiging van het vertrouwen in de mens. Het is een protest tegen het moeten leven onder voorschriften en voor-

oordelen en houdingen die de extremen van rijkdom en armoede veroorzaken, die ons toegewijd maken aan de vernietiging van mensen door middel van wapens, bommen en gassen.” Maar Douglas eindigt zijn geschrift met een pessimistische gedachte: „Het zou een revolutie kunnen worden in de zin van een explosieve politieke wedergeboorte. Het hangt er van af hoe verstandig de gevestigde orde (establishment) is. Wanneer men echter, met de aanwezige grote voorraad wapens besluit om de protesterende jongeren te onderdrukken, gaat Amerika, vrees ik, een vreselijke worsteling tegemoet.”

Uit een artikel in de Leeuwarder Courant van 28 maart 1970.

Violentie

Ik heb een snaar gebroken
en mijn pijl in het hart
van jouw viool gestoken
en mij aan de boemerang
bezeerd

jij hebt de breuk toen naar
de wand gekeerd.

en nu is er het kind dat
met de brokken speelt
het heeft die snaar weer tot
muziek geheeld

die het straks met jou
zal componeren
opdat de boemerang mij
steeds weer zal bezeren

hij die vergeeft en niet vergeet
geeft ongeweten heel veel leed.

Agnes Stieka

Verschenen is:

Verdraagzaamheid

uitgave nr. 37 van het Nederlands Gesprekscentrum (N.G.C.) 44 blz. f 2,50;

Deze brochure is samengesteld door Dr. H. Bongers, Mr. K. Groen, Dr. S. L. Kwee, Prof. Dr. Ir. A. F. van Leeuwen S.J., Mej. Dr. M. Nolte, Prof. Dr. T. J. C. J. Nuyens, Drs. J. G. van der Ploeg, Prof. Dr. H. de Vos en Mr. H. B. J. Waslander.

Achtereenvolgens worden behandeld de vraag wat verdraagzaamheid is, de gronden, de grenzen en de toepassingen van verdraagzaamheid en ten slotte de verdraagzaamheid tussen de volken.

Ongetwijfeld een nuttige uitgave, nu de grenzen van het al of niet toelaatbare zo in discussie zijn.

Bestellingen per giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.